

ابراز ارادت به شعاع جهان

دبیر اولین سوگواره ملی و بین‌المللی امام حسین(ع) معتقد است سوگواره عرصه ارادت دلدادگان امام حسین علیه‌السلام در شعاع جهانی است. دکتر مسعود کاویانی در اولین نشست سوگواره ملت امام حسین(ع) با اشاره به چگونگی شکل‌گیری سوگواره ملت امام حسین علیه‌السلام از هم‌افزایی و تلفیق چند سوگواره حسینی با عنوان یک سوگواره خبر داد و گفت؛ سوگواره ملت امام حسین علیه‌السلام مجالی را فراهم آورده است تا با ایجاد دبیرخانه سوگواره‌های حسینی مشکل از سوگواره‌های اشراق دفتر تبلیغات حوزه علمیه قم و اشکواره بوی سیب رادیو معارف و سوگواره مهر محرم اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان سمنان و شبکه جهانی ولایت که برند معتبر مرجعیت شیعه همسو با نظام را داراست و سازمان بسیج رسانه در عرصه خبر و خیرگزاری و باتسهیل‌گیری مرکز توسعه فرهنگ و هنر در فضای مجازی تشکیل شد.

وی از راه‌اندازی دبیرخانه دائمی سوگواره‌های حسینی خبر داد و گفت؛ این دبیرخانه که قرار است به صورت دائمی فعالیت کند، اولین سال آن در رادیو معارف است و سال‌های آتی دبیرخانه در گردش بین سوگواره‌های تلفیق‌شده خواهد بود. دکتر کاویانی هدف از راه‌اندازی دبیرخانه دائمی سوگواره‌های حسینی را هم‌افزایی و شناخت ظرفیت‌ها، نیازها، استعدادها و تبادل تجارب تلاشگران عرصه عاشورا دانست و بیان کرد؛ ادغام ظرفیت‌ها و جلوگیری از اتلاف بیت‌المال، شبکه‌سازی و شناخت ظرفیت‌های ملی و بین‌المللی، ایجاد وحدت در برند سوگواره‌ها در کنار فعالیت مستقل هر سوگواره، پرهیز از کار تکراری و موازی‌کاری و تخصصی کردن هر بخش، توسعه حوزه مردمی سوگواره و ایجاد بستر مناسب برای هیات‌ها از دیگر اهداف تشکیل سوگواره ملت امام حسین علیه‌السلام قلمداد کرد.

وی افزود؛ بر اساس این اهداف، سه سوگواره در هم تلفیق شدند تا زیر یک شعار که برگرفته از صحبت‌های سردار دل‌ها شهید حاج قاسم سلیمانی است (ما ملت امام حسین علیه‌السلام هستیم) فعالیت کنند، لذا اسم سوگواره «ملت امام حسین علیه‌السلام» است. با توجه به تجربیات چند سال سوگواره‌ها، هر بخش به صورت تخصصی، عهد‌دار برگزاری در قالب‌های مختلف ولی در موضوعات یکسان شدند که عبارت است از:

بخش بوی سیب: یادگست، نغمات آینی، آونس و آکاآلیا

بخش مهر محرم:عکس‌و ویدیو

بخش اشراق: کنشگران عاشورایی - فعالان فضای مجازی، شبکه‌های اجتماعی، پیام‌رسان‌ها و داستان کوتاه و نمایشنامه، شعر و قطعات ادبی و گرافیک، عکس‌نوشت، اینفوگرافیک، اطلاع‌نگاشت و پوستر

بخش خبر: خبر، گزارش، مصاحبه، مستند و خبرگزاری‌ها، رسانه‌های خبری دیجیتال، رسانه‌های خبری مکتوب و تجلیل از خادمان رسانه‌ای حسینی

بخش بین‌الملل: شبکه‌های جهانی ولایت - فارسی و هوسا و عربی، فراخوان در تمامی بخش‌ها

دکتر کاویانی بر کیفی‌سازی تولیدات براساس محورهای موضوعی تاکید کردند و ابراز داشتند سوگواره ملت امام حسین علیه‌السلام در دو بخش مردمی و حرفه‌ای برگزار می‌شود که در بخش مردمی، ایجاد پوشش‌ها و رصد هشتك‌ها در فضای مجازی را خواهیم داشت و در بخش حرفه‌ای، فراخوان تولید در قالب‌های مختلف است.

وی با بیان این‌که امسال یک نگاه متفاوت هم به تولید آثار فاخر خواهیم داشت و افزود با حمایت مجمع ناشران دیجیتال سفارش مارتن تولید محتوا را در یک بازه زمانی خواهیم داشت که جوایز ارزنده‌ای نیز برای این‌بخش در نظر گرفته شده است.

دبیر نخستین سوگواره بین‌المللی ملت امام حسین علیه‌السلام در پایان از تمامی دلدادگان به هنر و رسانه عاشورایی، جوانان علاقه‌مند و فعالان فضای مجازی دعوت کرد برای شرکت در این سوگواره از نشانی mellateeam@hosein.ir اقدام کنند.

پیام تسلیت رئیس‌جمهور

رئیس‌جمهور در پیامی رحلت عالم وارسته، استاد محمدرضا حکیمی را تسلیت گفت. آیت... سیدابراهیم رئیسی این ضایعه تأسف‌بار را به عموم ارادتمندان ایشان به‌ویژه مردم مشهد مقدس و همچنین به خاندان مکرم حکیمی تسلیت گفته و از درگاه خداوند متعال برای آن مرحوم علو درجات و برای بازماندگان صبر و

یک روش در کتاب‌شناسی این است که همه آثار نویسنده را توضیح بدهیم و کم‌وبیش درباره هر کدامش چند خطی بنویسیم؛

بگوئیم در چه سالی و در چند صفحه منتشر شده است و چه خواسته بگوید و...

این روش، صداالبته خالی از روح و بی‌رنگ‌وبو است. چنین سبک کتاب‌شناسی را می‌توان توی شبکه جهانی وب پیدا کرد و مساله این نوشته نیست. کتاب‌شناسی باید ناظر به کیفیت عملکرد نویسنده باشد. باید بتواند توضیح بدهد نویسنده با این کتاب‌ها در پی چه دنیایی بود و چه روایی را در سر می‌پروراند. سعی کرده‌ام در این چند خط توضیح بدهم کدام کتاب علامه حکیمی، معرف او و راه و رسمش است.

هر عمری را حاصلی است؛ آنقدر که در پیمان‌ه محدود فهم این نویسنده است، دور نیست بگویم قرآن و غیر حاصل عمر رسول... (ص) است و عاشورا حاصل عمر حسین‌بن‌علی (ع).

هیچ بحثی نیست که حاصل عمر محمدرضا حکیمی، الحیات است.

حکیمی مجتهد، حکیمی عدالت‌خواه با آن خورشید سرخ عاشورایی روی جلد کتاب‌ها، حکیمی وصی دکتر شریعتی، حکیمی مکتب تفکیک، حکیمی حسینی‌ه ارشاد و حکیمی شاعر و نویسنده، همه و همه، در این اثر طولانی ۱۲ جلدی دیده می‌شود. الحیات همان امتداد حیات فکر حکیمی در این عالم است که نوشتنش بیش از ۴۰ سال به طول انجامیده و ظاهراً در تعداد مجلدات ناتمام مانده ولی در انتقال پیام تمام است. الحیات کار عمر حکیمی است و چه خوب که آدمی کاری کرده باشد که با آن شناخته شود، ماندگار و موثر.

اما میوه زندگی حکیمی چگونه کتابی است؟ بهترین توضیح در همان صفحه نخست کتاب دیده می‌شود:

«دایره‌المعارفی اسلامی، علمی، پژوهشی، که روش زندگی فردی و اجتماعی آزاد و پیشرو را ترسیم

می‌کند و انسان‌های سراسر جهان را به پی‌ریزی یک نظام مردمی شایسته فرا می‌خواند».

کتاب در همین چند جمله نشان می‌دهد که می‌خواهد چه بنای عظیمی را برپا کند و از همان کلمه‌های اول، روح

حاصل عمر علامه محمدرضا حکیمی چیست؟

اجر مسألت کرد. در بخشی از پیام تسلیت رئیس‌جمهور آمده است: رحلت عالم وارسته و استاد بزرگوار، جناب آقای محمدرضا حکیمی موجب تأثر و اندوه فراوان گردید. این اندیش‌ممند گرانقدر و متفکر فرزانه که‌ه از مدافعان و حامیان نهضت حضرت امام خمینی(ره) بودند، با سلامت نفس و بینش عمیق دینی، تمام عمر

شیدای نویسنده در پرواز است.

اما مجلدات اولیه کتاب در چه فضایی نشر یافته است؟ چند مجلد اول این اثر را یک ادیب برجسته به نام احمد آرام ترجمه کرده است. نکته اینجاست: احمد آرام که یک ویراستار حرفه‌ای است چنان متأثر از زمانه بود که ترجمه‌اش را «به روان پاک شهیدانی تقدیم کرده که در پی فریاد فریادگر زمان برخاستند و با خون شعله‌ور خویش به شعله خورشید پیوستند.» چنین متنی از احمد آرام باورکردنی نیست! این متن شورانگیز مترجم نشان می‌دهد در پی رستاخیز بزرگی که امام خمینی(ره) به راه انداخته بود چطور درد دین در بین اهل ادبیات بیدار شده بود. حق است که بگوئیم امام خمینی(ره) رسماً روح مردم و حتی نخبه‌ها را تسخیر کرده بود. الحیات هم فرزند سال‌های انقلاب و آکنده از دردی است که محمدرضا حکیمی را به شور و جنبش و حماسه و غم کشانده است. جمله‌های اول کتاب از زبان حکیمی خود‌گویای حال نویسنده آن است:

«زندگی، انسان، سعادت...واژه‌هایی است پس بزرگ و هول‌انگیز. بزرگ در عین زیبایی، هول‌انگیز در عین نرمی...»

تا جایی که می‌نویسد:

«قرن‌ها و قرن‌ها بر انسان گذشته است که جباران و طاغوتان و قدرتمندان و توانگران و متجاوزان و زمین‌داران و سلطه‌جویان و تزویرگرایان او را به بندگی و بردگی گرفته‌اند...»

و حال وقت آن است که دین شناخته شود. به نظر حکیمی: «درست نیست که آموزش‌های این دین را جدا از یکدیگر مورد ملاحظه قرار دهیم.» با چنین توضیحاتی کتاب آغاز می‌شود؛ کتابی که از دل یک وجود دردمند و عاشق بیرون آمده است.

حکیمی، فقر و تبعیض را در جامعه

می‌بیند، دلش به درد می‌آید، قلم در دستش می‌لرزد و دست به کار می‌شود تا طرحی اساسی دراندازد. گویی حکیمی با دینی آشناست که نمی‌تواند نسبت به له شدن ضعیفان بی‌تفاوت باشد. به نظر حکیمی، فقر جزو اشیا نیستند؛ آنها انسان هستند و آن‌که نسبت به آنها بی‌تفاوت است، نمی‌شود او را انسان نامید. بسیار صریح و صمیمی و صادقانه از زاویه آیه‌ها و گفته‌های معصومین بحثش را سامان می‌دهد. الحیات یک ویژگی فراموش‌نشدنی و کمیاب دارد؛ با دغدغه و مساله‌مند نوشته شده است. یعنی کتاب زاده توفانی است که از دل یک درپای موج در زیست نویسنده پدید آمده است. به‌همین علت الحیات نه کتابی است برای اظهار فضل، نه روشی است برای اسکات خصم. بلکه مصداق واقعی هشداریش است که در جلد ششم اوج می‌گیرد؛ در آغاز جلد ششم. چنان که می‌خوانیم:

«ما پیامبران را با دلیل‌های روشن فرستادیم و به آنان کتاب و میزان دادیم. تا مردمان همه قسط را به پا دارند (و همه به بهره خود در زندگی برسند)...» (سوره حدید، آیه ۲۵)

و زیرش نویسنده نوشته است:

«بدون شرح».

و چند صفحه همین‌طور آیه و حدیث می‌آید و پشت‌بندش «بدون شرح» استاد در کنار نوشته دیده می‌شود.

همین توضیح کوتاه و صریح حکیمی نشان می‌دهد که تا چه حد از نظام تبعیض در جامعه به تنگ آمده است. همین دو کلمه کوتاه و این آغاز توفانی نشان می‌دهد این کتاب و این اثر برای مرزین‌کردن کتابخانه‌ها نوشته نشده است. اینها نوشته شده تا کارگزاران و مسلمانان را به خود آورد. رسالت حکیمی همین است: جامعه‌ای که به نام اسلام و روی خون شهیدان بنا شده، نمی‌تواند نسبت به روابط ظالمانه بی‌تفاوت باشد. این تمام هدف حکیمی است. علامه محمدرضا حکیمی را نمی‌توان در قالب دیگری بزرگ کرد. قالب اصلی در

الحیات تجلی یافته است. خورشید سرخ حکیمی در تمام زندگی‌اش در

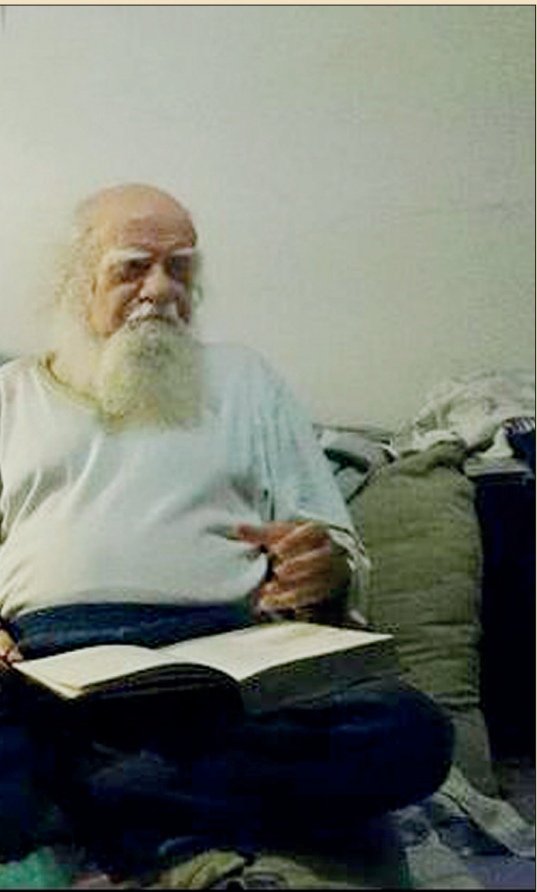
الحیات طلوع کرده است؛ حرف یا نوری است برای امروز. حرف امروز حکیمی برای مردم و خوانندگان و صاحبان قدرت این است: «اگر کار هر حکومتی به اینجا کشیده شود که اموال و ثروت‌ها و تجارت‌ها و انواع منابع درآمد و امکانات جامعه به هر دلیل در معرض اختیار و استفاده

عده‌ای و نزدیکانش در هر لباس قرار گیرد و آتش فقر و محرومیت معیشتی و فرهنگی و بهداشتی و تفاوت و تبعیض و داشتن و نداشتن، توده‌ها و خانوارها را بسوزاند و ساقط کند، این اقتصاد به ناگزیر حسینی نیست».

انگار محمدرضا حکیمی می‌خواهد تمام متن‌های عاشورایی‌اش را در این همین گزاره جمع‌بندی کند. البته ممکن است کسی بگوید این جنبه‌ای از اسلام است که توسط علامه حکیمی معرفی شده و خود علامه به واسطه علامه‌بودنش در آثار دیگرش به جنبه‌های روحی و معنوی اسلام هم توجه نشان داده است. به نظر حرف نادرستی نیست و من مخاطب هم در همین فکر هستم که ناگهان بعد از بالا، با بندی دیگر روبه‌رو می‌شوم. بندی که دارد جواب مسائل ذهنی من را می‌دهد:

این است اسلام... نه جز این، نه جز این... و جز این را اسلام معرفی کردن بزرگ‌ترین تقصیر است در

شریف خود را وقف تبیین معارف و فرهنگ اسلامی و ترویج مکتب نجات‌بخش اهل بیت عصمت و طهارت (علیهم‌السلام) کرد و با تألیف آثار ارزشمند متعددی از جمله دائرة المعارف ماندگار الحیات، گنجینه‌ای پربار و درخشان از خود به یادگار گذاشت.

تاریخ؛ و بزرگ‌ترین ضربه است به اسلام؛ و بزرگ‌ترین حربه‌دادن است به دست دشمنان اسلام؛ و بزرگ‌ترین مایه بی‌پناهی و مظلومیت توده‌هاست و سر خوردن نسل‌های جوان از اسلام....

و بعد از این جمله‌های توفانی تازه فهرست کتاب آغاز می‌شود. این علامه حکیمی خشمگین و درست در تمام الحیات دیده می‌شود. خشمی نه برای خود یا ارضای خواهش‌های درونی، خشمی برای انسان و احیای انسانیت؛ خشمی مقدس.

با وجود این خشم مقدس، حکیمی در هر موضوع روایت‌ها را مطابق یک فهم بسته دسته‌بندی نکرده است. خشم او از مناسبات ظالمانه باعث نشده که روایت‌هایی را سانسور کند. مثلاً اگر حکیمی از انفاق سخن می‌گوید از حد انفاق هم حرف می‌زند:

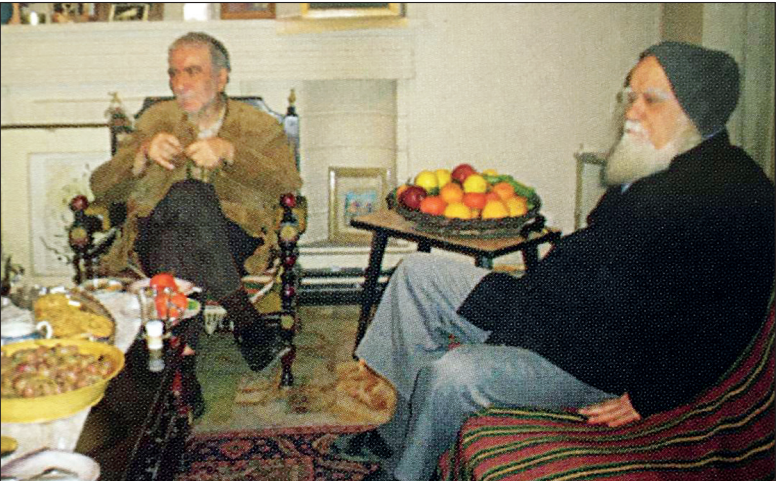
امام علی: آگاه باشید که خرج کردن مال در راه‌های نادرست تبذیر و اسراف است. و این‌گونه بذل و بخشش شخص را در (نظر مردم) بالا می‌برد و در آخرت پایین می‌آورد؛ نزد مردمان گرمی می‌شود و نزد خدا دور....

صدای عدالت‌خواهی در الحیات رساترین صداست. این عدالت‌خواهی تمام‌ا از دل قرآن و حدیث درآمده و کمتر تحلیل علامه را به دنبال دارد. گویی خواننده دارد یک جامع روایی را می‌خواند که برای امروز ما دستچین شده است. مهم نیست که خواننده چقدر با ادبیات دینی و فقه و کلام آشناست، مهم این است خواننده مسلمانانی و که می‌تواند نابرابری را درک کند. همین اندازه برای حکیمی کافی است تا از «قسط قرآنی» بگوید. با آن‌که در این ۱۲ جلد از عقیده و ایمان و جایگاه و ارزش انسان و عبادات هم صحبت می‌شود، اما قلب کتاب علامه حکیمی برای عمل درست و اصلاح امور و برقراری قسط می‌تپد. دینداری را در نظریه‌پردازی نمی‌بیند و کتاب‌نوشتن را در انبارکردن مفروضات خلاصه نمی‌کند.

در کنار امیرمروشنگ ابتهاج(سایه)، منزل دکتر شفیع کدکنی- آذر ۱۳۸۶- عکس میلاد عظیمی- کتاب پیر پرنیان اندیش

علامه یادکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی، منزل دکتر شفیع کدکنی- آذر ۱۳۸۶- عکس میلاد عظیمی- کتاب پیر پرنیان اندیش

عکس‌نوشت

منزل علامه محمدرضا حکیمی (رحمة الله علیه) به تاریخ یک شهریور ۱۴۰۰